

ANADOLU KENTLERİNİN ÖĞRENCİLEŞMESİ: BAŞKA BİR KENTLEŞME DENEYİMİ

Studentification of Anatolian Cities: A Different Urbanization Experience

*Yrd. Doç. Dr. Cevdet YILMAZ**

Özet

Türkiye’de 1992 yılından bugüne kadar Anadolu kentlerine kurulan üniversiteler kentsel kalkınma ve toplumsal değişimin anahtarı olarak ele alınmış, 2010 yılı itibariyle üniversitesi olmayan il kalmamıştır. Bu girişimlerde çoğunlukla üniversitelerin kentin yatırım ekonomisine sağladığı değerlere odaklanılmış ve genellikle üniversitelerin birer kalkınma ajanı olarak ele alınmıştır. Anadolu kentlerine açılan üniversiteler, yoğun bir insan hareketliliği yaratarak kentlerin değişim dinamikleri harekete geçirmiş, kentlerin öğrencileşmesini sağlamıştır. Bu çalışmada üniversitelerin kurumlarının kentlerde ortaya çıkardığı toplumsal değişimler kentlerin öğrencileşmesi kavramı odağında ele alınmıştır. Çalışmanın örnekleme Süleyman Demirel Üniversitesi örneğinde Isparta kentidir. Çalışmanın örnekleme 462 kent sakini ve 486 üniversite öğrencisidir. Araştırma verilerinin toplanması için öncelikle Likert tipi bir algılama/değerlendirme ölçeği kullanılmış diğer veriler için de görüşme formundan yararlanılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kentlerin öğrencileşmesi, üniversite kent ilişkisi, Anadolu Üniversiteleri, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi.

* Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
cevdetyilmaz@sdu.edu.tr, cevdetyilmaz@yahoo.com

Abstract

The universities that have been established since 1992 in Anatolian cities are regarded as the keys for urban development and social change and each city in Turkey hosts a university in Turkey as for the year 2010. In this respect, universities have generally been regarded as development agents and valued for their contribution to the economy of the city. On the other hand, universities in anatolian cities have created a vast mobility, stimulated dynamics of social change and pave the way for studentification of those cities. In this article social transformations that universities created in Anatolian cities have been examined on the basis of the term "studentification of cities". The sample of the study is composed of 486 university students studying at Süleyman Demirel University and 462 inhabitants of Isparta city. A part of data is collected through a Likert type perception/evaluation scale and an interview form has been utilized for collecting other data.

Keywords: Studentification of cities, University-city relations, Anatolian universities, Isparta, Süleyman Demirel University.

Giriş

Tarihsel olarak üniversite-kent ilişkisi her iki taraf açısından da zorlu ve gerilimli olagelmıştır. Bu ilişki literatürde Kent-cübbe (town and gown) kavramıyla ifade edilmiş, kavram üniversite-kent işbirliğini kapsamaktaysa da genellikle gerilimli bir ilişkiyi anlatmak üzere kullanılmıştır. Kentin yerel aktörleri üniversite yönetimi ve öğrenciler üzerinde etki ve denetim sahibi olmak isterken; üniversiteler yerel otoritelerden bağımsız, ayrıcalıklı bir konum talep etmiştir. Genel olarak üniversite-kent ilişkisi güç, otorite, kontrol, yetki mücadelesi ve sınıfsal çatışma ile belirlenmiştir. Çoğu kentte 20 yüzyılın son çeyreğine kadar üniversiteler mekansal ve ilişkisel anlamda kendisini izole etmiş, üniversite yerleşkeleri âdeta kent içinde bir başka kent haline gelmiş ve fil dışı kuleler (*ivory towers*) olarak da tanımlanmıştır. Üniversiteler kent sakinleriyle ilişkilerini minimum seviyede tutmayı tercih etmiş, üniversite kent sakini ilişkilerinde uygar bir kayıtsızlık tutumu oluşmuştur. Ancak günümüzde bu ilişki biçimi küreselleşme, yeni bilgi ekonomisi, yönetim gibi süreçler ile birlikte her iki taraf açısından da sorgulanır hale gelmektedir. Üniversite-kent ilişkisi yeni üniversite anlayışıyla paralel olarak üniversitelerin sosyal sorumluluğu, ulusal ve bölgesel kalkınmaya katkısı ve topluma hizmet misyonu ile tanımlanmakta, multiversite (çok boyutlu ve çok işlevli üniversite) kavramı gibi pek çok kavram odağında tartışılan bir toplumsal olgu haline getirmektedir.

“Günümüzde İstanbul, Ankara ve İzmir dışındaki nerdeyse Türkiye'nin çok azını istisna kılan bir gerçek haline gelmiştir taşra üniversiteleri olgusu. Sadece üniversitelerin rektörlüklerini ve ana kampüslerini barındırması değil en azından belli üniversitelerin birçok fakülte ve yüksek okulunun konumlandırmasını da göz önünde bulundurduğumuzda, bugün Türkiye'de üniversitelerin ulaşmadığı hiçbir il kalmamıştır. Bu düzeyde belli illerin ilçelerine de uzanan bir yapılanma söz konusudur ki, salt bu örgütlenme ağının kendisi ve ekonomik, siyasi ve kültürel etkileri sosyolojik ilgiyi hak etmektedir. Bununla birlikte başta bilgi sosyolojisi ve entelektüellerin toplumsal konumu olmak üzere, kent sosyolojisi, modernleşme ve küreselleşme, sınıfsal analiz boyutları itibariyle hiçbir sosyolojik değerlendirmenin göz ardı edemeyeceği kadar çeşitli çetrefilli bir hal almış durumda taşra üniversiteleri, Türkiye'de şu ana kadar hak ettiği ilgiyi görmüş değildir” (Aktay, 2003: 93).

Türkiye'de üniversitelerin kurulmasının “şehircilik tarihi açısından da çok önemli boyutları vardır. Türk şehirçiliğinin genellikle garnizona bağımlı bir seyir izlediğine dair oryantalist eleştiriler abartılı olsa da tümüyle haksız sayılmaz. Özellikle Anadolu şehirlerinin büyük ve orta esnafı büyük ölçüde şehirde konuşlanmış olan askeri garnizonların harcamalarına bağımlı bir ticari vizyona sahiptirler... Üniversitelerin bütün yurt sathına yayılmasının en önemli işlevlerinden birisi askeriyeyle dayalı, gelişmeye pek açık olmayan ekonomik düzenin, çok yeni ve çok canlı bir dinamizme kavuşması olmuştur. Bacasız fabrika deyimi taşradaki esnafın üniversiteleri algılama biçimini en iyi özetleyen deyimdir. Bundan dolayıdır ki özellikle 1980'li yıllardan itibaren, verilen oyların karşılığının bir şekilde kendi şehrine bir üniversite olarak talep edilmesi Türk siyasi alış-veriş hayatının en önemli habituslarından birisi haline gelmiştir” (Aktay, 2003: 117).

Türkiye'nin kentleşme deneyimi ve toplumsal yapısında meydana gelen değişimler açısından bakıldığında, üniversiteler kentsel kalkınma ve gelişimin anahtar kurumlarıdır. Türkiye'de 2010 yılı itibariyle üniversitesi olmayan il kalmamıştır. Bu nedenle Anadolu kentlerine kurulan üniversitelerden buldukları kentleri dönüştürme sorumluluğunu üstlenmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda son yıllarda yapılan birçok araştırmada üniversitelerin kentlerin yatırım ekonomisine sağladığı katma değere odaklanılarak, üniversitelerin bir kalkınma ajanı olarak değerlendirilmesi yapılmıştır. Üniversitelerin kuruldukları illerdeki toplumsal dinamiklerle etkileşimi ve bu etkileşimin ortaya çıkaracağı toplumsal değişme alanına ilişkin beklenti eğilimlerinin incelenmesi, toplumsal değişme olanakları ve sınırlarının ele alınması da en az üniversitelerin ekonomik anlamları kadar önem taşımalarına rağmen çok da dikkate alınmamıştır. 2011 yılı itibariyle sayıları 160'ı geçen ve büyük çoğunluğu Anadolu kentlerinde açılan üniversiteler, yoğun bir insan hareketliliği yaratmakta, kentlerin kendi değişim dinamiklerinin uzun yıllarda yaratabileceği

gelişim eğrilerine ivme kazandırarak, bir anlamda *sıkıştırılmış toplumsal değişirme ajanı* işlevi görmektedir. Diğer yandan, üniversitelerin nasıl kent yaşamını dönüştürmesi bekleniyorsa kentlerin de öğrenciye sunduğu olanaklarla öğrencileri zenginleştirmesi beklenebilir. Özellikle yerleşke yaşamının gelişmediği Anadolu kentlerinde öğrenciler kent yaşamının aktif üyeleri olarak kent halkıyla ilişki kurmak durumundadır. Ancak, öğrenci-kent sakini buluşması genellikle basit bir alışveriş ilişkisi olarak kalmaktadır. Bu sorun alanlarının yanı sıra önemli bir ayrışma noktası da, öğrencilerin kentsel sadakate ilişkin geçicilik algılarının ön plana çıkması, buna karşın kent sakinlerinin kendilerini mekâna daha bağımlı görmesi ve sürekli yaşadıkları alanın *öğrencileşmesinden*¹ rahatsızlık duymalarıdır. Bunun öğrenci kent ilişkisine yansımalarının incelenmesi önemli bir alandır.

Türkiye’de kentsel değişim dinamikleri 2000’li yıllardan sonra çok boyutlu ve çok bileşenli bir hal almıştır. Bu nedenle 1980’lerin ikinci yarısında kadar metropoliten kentler odağında yapılan kentleşme tartışmaları günümüzde Anadolu kentlerinde yaşanan değişimlere paralel olarak zenginleşmekte ve değişmektedir. Bu değişimlerin bir kısmı sanayileşme odaklı ilerlerken büyük bir kısmı ise güvenlik ve eğitim gibi daha rafine nedenlere dayalı olarak değişmektedir. Türkiye’de kentlerde yaşanan günümüz değişimlerinin altyapısını hazırlayan, kentleşme deneyimimizin içeriği ve bu içeriğin günümüze kadar geçirdiği değişimlerdir. Türkiye’de 1950’li yıllarda başlayan kitlesel göçe hazırlıksız yakalanan kentler, büyük bir nüfusu bünyesinde barındırmaya başlamıştır. Kitlesel göçle gelen nüfusu hem barındırma hem de istihdam açısından hazır olamayan kentler, çoğu zaman informal kentleşme dinamikleriyle değişmiştir. 2000’li yıllardan sonra ise kentler küresel koşullar odağında ciddi mekan siyaseti arenası haline gelmiştir. Bunda görece Türkiye’de orta sınıfların artan sayısı, kent odaklı bir toplum haline dönüşme ve makro anlamda global süreçlerin etkisi de büyüktür.

Üniversite-Kent İlişkisi’nin Sosyolojik Arka Planı

Çoğu siyasi söylemde Türkiye’de 1980 ve özellikle de 1992 yılından sonra kurulan üniversiteler kentsel kalkınma ve gelişmenin anahtarı olarak görülmüştür. Diğer taraftan ise eğitim seviyesini yükseltme ve klasik modernleşmeci kuramda olduğu gibi eğitimi kalkınmanın analitik motoru olarak tanımlama eğilimi ortaya çıkmıştır. 1980 sonrası çoğu kentte *Anadolu*

¹ Bu makalede kullanılan “öğrencileşme” kavramı uluslararası literatürde “studentification” olarak yer almaktadır. Kavram, üniversite-kent ilişkisini (town-gown relationship) inceleyen çalışmalarda genellikle demografik yapısında öğrenci olmayan, ancak üniversitelerin açılmasından sonra kitlesel öğrenci hareketliliğine sahip olan kentlerdeki toplumsal değişimi ifade etmek üzere kullanılmaktadır.

Üniversiteleri adıyla da bilinen üniversiteler açılmıştır. Bu gelişme özellikle 2000'li yıllarda üniversitesiz il kalmaması söylemi ile pekişmiş ve 2011 yılı Ağustos ayı itibarıyla 103 devlet ve 62 vakıf üniversitesi ile 7 adet vakıf meslek yüksekokulu (YÖK, 2011, www.yok.gov.tr) ile birlikte Türkiye'de Üniversitesi olmayan kent kalmamıştır. Bu gelişmeler ışığında Anadolu kentlerinin üniversite sahibi olmasının arkasında yatan siyasi, ekonomik, eğitimsel ve sosyal gereksinimler, gelecek yıllarda her bir üniversitenin buldukları kentlerdeki sosyal sermayesi, coğrafi, kültürel ve ekonomik özelliklerine bağlı dönüşümlerin eksenini belirleyecektir. Üniversitelerin kuruldukları illerdeki toplumsal dinamiklerle etkileşimi sosyolojik anlamlar taşımaktadır. Bu nedenle üniversitelerin kuruldukları illerdeki toplumsal değişimler derinlemesine incelenmeli ve farklı aktörlerin bu değişim sürecindeki algı ve değerlendirmeleri sosyolojik olarak araştırılmalıdır. Toplumsal değişimin ideolojik aygıtlarından olan okullar 1980 sonrası liberal politikaların da etkisi ile piyasa temelli bir dönüşüm süreci içerisine girmişlerdir. Bu bağlamda Anadolu kentlerine açılan üniversiteler, hızlı bir toplumsal hareketlilik yaratmakta, kentlerin kendi değişim dinamiklerinin uzun yıllar içerisinde ortaya çıkacak özelliklerinin değişimini hızlandırmaktadır.

Türkiye'nin yüksek öğrenim gelişme politika uygulamaları stres yoğun bir fay hattında yaşanan gerilimlere benzetilebilir. Anakent ve Anadolu kent üniversiteleri arasında eş zamanlı olmayan gelişme farklılıkları, Türkiye'de üniversitelerin gelişimleri odağında yapılan siyasi tartışmaları, Anadolu üniversiteleri üzerinde yoğunlaştırmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de kentsel değişim ve üniversiteler odağında ortaya çıkan değişimler aşağıdaki bağlamlarda ele alınabilir. Bu bağlamlardan ilki kentlerin sosyal sermayelerinin zayıflığı üzerine yapılan vurgulardır. İkincisi kent mekânına bağımlı eylemlerin yoksunluğuna ilişkin tartışmalardır. Üçüncüsü üniversite düşüncesinin gelişimine ilişkin umutsuzluklar ve bunların yansımalarıdır. Dördüncüsü ise üniversitelerin kurumsal gelişim için ihtiyaç duydukları kaynaklarının azlığıdır. Beşinci tartışma alanı kentlerin yerel dinamiklerinin üniversiteye taşınması ve toplumsal rant gruplarının buna ilişkin beklentileridir. Son olarak ise öğrenci-kent sakini karşılaşmasında yaşanacak sorun alanlarının varlığına ilişkin tartışmalar ve kentlerin öğrencileşmesi olgusudur.

En genel tanımıyla öğrenci-kent sakini karşılaşmasının ve kentin öğrencileşmesinin temel argümanı; kent sakinlerinin öğrencileri istismar ettiği düşüncesi ve öğrencilerin sadece para kaynağı olarak görüldüklerine ilişkin yorumlardır. Bu algılamaların birçok nedeni olmakla birlikte temelde Anadolu üniversitelerinin öncelikle ekonomik anlamda bir değişime yol açma olasılığıdır. Çünkü bu algı üniversitelerin uzun dönemli ortaya çıkaracağı toplumsal dönüşümlerden çok kısa dönemli kent ekonomilerine katacakları değere ilişkin siyasi ve toplumsal beklentinin varlığıdır. Nitekim il ve ilçe merkezlerine

kazandırılacak yeni fakülte ve yüksekokullar yerel siyasetçiler tarafından bir güç ve saygınlık aracı olarak görülmekte ve şiddetle savunulmaktadır. Bu nedenle de yerel siyasetin kurulmasına aracılık edecek üniversiteler, sadece akademik ve yönetsel anlamda gerilimler değil bununla birlikte olası toplumsal dönüşüm olanakları da taşımaktadır. Kent sakinleri açısından bir kentin öğrencileştigiğine ilişkin en belirgin gerilim alanı ise öğrencilerin kentin temel değer ve yaşam biçimlerine tehdit oluşturduğuna ilişkin düşüncedir. Bu nedenle taşra kentlerinin egemen siyasi aktörleri, hem yerleşke yaşamının içeriğini ve geleceğini hem de kent mekânı üzerindeki farklı kimlik ve yaşam tecrübelerinin davranışsal içeriğinin ideal durumuna ilişkin oldukça net ve yargılara sahiptir. Bu bağlamda ülke genelini ilgilendiren siyasi argümanlar doğal olarak yerel siyasi elitler aracılığıyla kente taşınmakta basın ve diğer kanallar aracılığıyla kent gündemine sokulmaktadır. Taşra kentlerinin bu paydaş düzlemi kent ve üniversitenin gelişme dinamiklerini kırılgan hale getirmektedir. Bu nedenle Türkiye’de her kente kurulan üniversitelerin yönetsel tercihleri, özellikle üniversiteleri bir istihdam aracı olarak gören yerel siyasetin ve kültürün güç arenası haline getirmektedir. Özellikle akademisyenlerin yerelle kurdukları ilişkilerin informal boyutları da kentin öğrencileşmesinin başka boyutlarını oluşturmaktadır. Bu nedenle farklı kentlerdeki üniversiteler belirli bir siyasi ya da toplumsal nitelik ile tanımlanmaktadır.

Literatür Özeti

Türkiye’de ve dünyada üniversitelerin kuruldukları kentlerde değişimlere ilişkin yapılan çalışmalar göç, kent ekonomisine katkısı, kentleşme gibi kavramlar odağında yapılmaktadır. Özellikle coğrafya ve kent planlaması bağlamında ortaya konan çalışmalar daha çok betimsel nitelikler göstermekte, toplumsal etkileri bağlamında fazla bilgi verici olmamaktadır. Özellikle kentsel düzlemde yerel aktörlerin Anadolu üniversitelerine ilişkin algı ve ürettikleri anlamların sosyolojik yorum bilgisine ilişkin yakından ve derinlemesine bakan çalışmalar neredeyse yok denecek kadar azdır. Türkiye’de Yüksek öğretime ilişkin 200’e yakın Lisansüstü tez çalışması vardır. Bu çalışmaların çoğunluğu eğitim ve eğitim bilimleri alanlarında yapılmıştır². Anadolu kentlerinde kent sakini-üniversite öğrencisi ilişkisini sosyolojik değişkenler odağında doğrudan ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Genel anlamda üniversite-kent ilişkisini konu alan çalışmalar ise şöyledir: Türkiye’de üniversite-kent ilişkisini ele alan en kapsamlı çalışmalardan biri Anadolu Üniversitesi tarafından 2008 yılında hazırlanan rapordur (Sürmeli, 2008). Çalışmada Anadolu Üniversitesinin,

² Bu sonuçlar TÜBİTAK Destekli Projeler Veri Tabanı, Milli Kütüphanede taranan süreli yayınlar veri tabanı, ULAKBİM Ulusal Veri Tabanları, YÖK Ulusal Tez Merkezinin taraması sonucunda elde edilmiştir.

Eskişehir'e ekonomik ve sosyokültürel etkilerinin yanı sıra, Eskişehir'deki farklı sektörlerin ve şehir halkının üniversiteyi nasıl algıladığı da araştırılmaktadır. Öğrenci açısından ele alındığında çalışmada iki boyut ön plana çıkmaktadır. Öncelikle Anadolu Üniversitesi Öğrencilerinin doğrudan yapmış olduğu harcamalar ve ziyaretçileri dolayısıyla kente kazandırdığı ekonomik getiri ele alınmıştır. Diğer yandan kent sakinlerinin katılımcılara üniversite öğrencilerinin şehrin sosyal yaşamına etkisini nasıl algıladıklarına ilişkin bir araştırma yapılmıştır (Anadolu Üniversitesi, 2008: 152-192). Ancak bu çalışmada öğrencilerin kente ve kent sakinlerine yönelik görüşleri araştırılmamıştır. Benzer biçimde pek çok üniversite zaman zaman kendi öğrencilerinin kentle ilgili sorunlarını tespit etmeye yönelik çalışmalar yapmakta ve kamuoyu ile paylaşmaktadır.

Binnaz Toprak tarafından yapılan "Türkiye'de Farklı Olmak" (Toprak, 2009: 19-35) başlıklı çalışmada Anadolu kentlerindeki üniversitelerdeki öğrencilerin kent mekânındaki algılanmaları ve konumları ele alınmaktadır. Ancak çalışma kent antropolojisindeki konumlanmalar, karşılaşmalar ve mücadeleler konusunda derinlemesine bir analiz yapmayı hedeflememiştir. Leyla Kahraman ve Kemal Öktem yaptıkları çalışmada özellikle büyük kentler dışında üniversiteye sahip kentlerde belediyelerin üniversite ile ilişkisi, kent belediyelerinin üniversite gençliği ve öğretim elemanlarına yönelik olarak gerçekleştirdiği ve gerçekleştirmesi gereken hizmetleri araştırmıştır (Kahraman ve Öktem, 2002). Zekeriya Nas tarafından tamamlanan yüksek lisans tezinde ise üniversitelerin kent kültürüne etkileri Yüzüncü Yıl Üniversitesi-Van örneği üzerinden araştırılmıştır (Nas, 2000). Kent kültürü- üniversite ilişkisini ele alan bir diğer yüksek lisans tezi Beyhan Tuna tarafından tamamlanmıştır (Tuna, 1994). Tuna Anadolu üniversitesinin bulunduğu kente kültürel açıdan katkısını, kent halkının bu anlamdaki algısını ve katılımını değerlendirmiştir. Ancak çalışma sosyal ve kültürel faaliyetler ile halkla ilişkiler alanı üzerinde odaklanmış, sosyolojik bir analize yer verilmemiştir. Bu çalışmaların çoğu sorunları tespit etmeye yönelik operasyonel amaçlı çalışmalardır.

Konu hakkında yapılan uluslararası literatür taramasında ise konunun daha genel anlamda üniversite-kent ilişkisi bağlamında ele alındığı, kent sakini –üniversite öğrencisi ilişkisinin bu çerçeve içerisinde dolaylı olarak yer aldığı görülmektedir. Bu konuda ulaşılan çalışmaların içeriği şöyle özetlenebilir: Bruning ve arkadaşları tarafından yapılan "*Town-Gown Relationships: Exploring University-Community Engagement from the Perspective of Community Members*"³ başlıklı alan araştırmasında kent sakinlerinin üniversiteye ilişkin görüş ve tutumları uygulamalı bir çalışma aracılığı ile ele alınmıştır. Yazarlar, 194 kişilik örnekleme 42 soruluk bir görüşme formu

³Kent-Cübbe ilişkisi: Toplumun Üyelerinin Gözüyle Üniversite-Kent İlişkisinin Araştırılması

uygulayarak, kent sakinlerinin üniversite hakkındaki tutumlarını Capital Üniversitesi odağında araştırmışlardır. Örneklem grubunun %90'ı üniversiteyi sahiplenmekte ve kent *açısından önemli bir kazanım olarak değerlendirmektedir. Çalışmada üniversiteye olumlu bakanların %96'sı yerleşke faaliyetlerine katıldıklarını ifade etmiştir. Araştırmaya katılanlara üniversiteden beklentileri sorulduğunda; %41'lik kesim üniversitenin kendilerini yerleşke yaşamına kabul etmesini, %11'lik kesim ise üniversitenin kente yararlı projeler üretmesini beklediğini dile getirmiştir.

Percy ve arkadaşları (2006) tarafından çalışmada, Wisconsin Üniversitesi örneğinde üniversitelerin toplumla ilişkilerindeki işbirliği olanakları ve karşılaşılan/karşılaşılabilecek zorluklara yönelik değişkenler ele alınmaktadır. Üniversite ve toplum arasındaki olumlu işbirliği çabaları ve bu ilişkinin sürdürülebilirliği bağlamında şu faktörler üzerinde durulmaktadır;

- Üniversite toplum işbirliğinde geliştirilecek projeler nasıl finanse edilebilir?
- Üniversite toplum işbirliği nasıl kurumsallaştırılabilir ve bu işbirliği yerleşke yaşamına nasıl yansıtılabilir?
- Üniversite toplum arasındaki ilişkinin gelecekteki olası dönüşümleri ve bunun boyutları neler olabilir?

Bender tarafından derlenen "*The University and the City: from Medieval Origins to the Present*"⁴ isimli çalışmada tarihsel süreç içerisinde üniversite kent ilişkisinin nasıl evrildiğine ilişkin kaleme alınmış makalelere yer verilmiştir. Bu örnekler içerisinde Paris Üniversitesi, Leiden Üniversitesi ve Berlin Üniversitesi'ni ele alan incelemeler dikkat çekicidir. Bu üniversiteleri ele alan makalelerde, bu üniversitelerin yerel ihtiyaçlardan öte ulusal ihtiyaçlara yönelik kurulduğunun tespit edildiği vurgulanmaktadır. Bunun nedeninin de ulus devletleşme sürecinde, üniversitelerin etkin kurumlar olması isteği ifade edilmektedir. Bir diğer makalede ise Londra Üniversitesi incelenmekte ve bu üniversitenin kent odaklı kurulan ilk üniversite örneği olduğuna değinilmektedir. Londra üniversitesinin kentten ve kentte yaşanlardan gelen yerel talepleri karşılamaya yönelik kurulduğuna vurgu yapılmaktadır. Londra üniversitesi örneği haricinde diğer kent örneklerinde üniversite-kent ilişkisi gerilimli bir alan olarak tanımlanmaktadır. Bir başka çalışmada Brockliss (2000), Avrupa'da üniversite kent ilişkisinin 1200'lerden 2000'lere kadar geçirdiği değişimleri ele almaktadır. Bu dönüşümler temelde iki ayırt edici dönemde ele alınmaktadır. Birinci dönem 1200-1800 yılları arasında üniversitelerin kuruldukları kenti bir parçası olmaktan kaçındıkları dönemdir. İkinci dönem ise üniversite kent ilişkilerinin yoğunlaştığı dönemdir. Aynı zamanda bu dönem Amerikan üniversite

⁴ Üniversite Ve Kent: Ortaçağ Kökenlerinden Günümüze

modelinin Avrupa'da da etkilerinin hissedilmeye başlandığı bir süreç olarak ele alınmaktadır.

Gumprecht tarafından kaleme alınan *The American College Town*⁵ adlı çalışmada yazar ABD'de üniversite kentlerinin diğer kentlerden ayırt edici özelliklerini derinlemesine incelemiş, kentlerin gelişme süreçlerini analiz etmiştir. Yazar, ele aldığı kentleri özellikle imar ve yerleşme pratikleri, ekonomik ve ticari nitelikleri, kentlerin ayırt edici politik kültür özellikleri ve mekansal anlamda üniversite odaklı kapanıklıkları gibi konular açısından incelemiştir.

Yöntem

Çalışma Isparta **Süleyman Demirel Üniversitesi** (Bundan sonra SDÜ olarak kullanılacaktır) örneğinde yapılmıştır. SDÜ'nün kurulduğu Isparta Akdeniz bölgesinin batısında yer alan bir kenttir. SDÜ'nün kurulduğu 1992 yılında 110 bin civarında olan kent merkezi nüfusu 2000'li yıllarda 170 binlere 2011 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sisteminin verilerine göre 220 binlere ulaşmıştır. Yani 1992 yılı kent merkezi nüfusu ile 2011 yılı nüfusu arasında yaklaşık 100 bin civarında bir artış meydana gelmiş adeta kentin nüfusu ikiye katlanmıştır. SDÜ kurulduğu 1992 yılından bu yana bölgesinde en çok öğrenci hareketliliğine neden olan üniversitelerden birisidir. 2011 yılı itibarıyla öğrenci sayısı 48 bin çalışan sayısı ise 3000'in üzerindedir. Bu nedenle Isparta'nın kentsel dinamikleri SDÜ'nün kurumsal gelişimi ve öğrencileri odağı ile yakından ilişkilidir. Çalışma 2010 yılı nisan-aralık aylarında Isparta'da yaşayan ve üniversite öğrencisi olmayan tesadüfen belirlenen 462 kent sakini ve 486 üniversite öğrencisine üç boyutlu Likert tipi bir ölçeğin uygulanması sonucu elde edilen verilerin değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Örneklem alınan kent sakinlerinde herhangi bir özellik aranmamıştır. Her yaştan, meslekten ve toplumsal konumdan görüşmeciye ulaşılmaya çalışılmıştır. Üniversite öğrencilerinde ise fakülte ve yüksekokulların 2010-2011 öğretim yılındaki öğrenci sayıları fakülte bazında oranlanılarak belirlenmiştir. Bu bağlamda 500 öğrenci ile görüşülmüş, bunlardan 486'si değerlendirmeye alınmıştır. Ölçekle toplanan bilgilerin geniş bir örneklem guruptan elde edilmesi amacıyla yaygın uygulama yaklaşımı benimsenmiş, ayrıca üniversitenin sosyokültürel ve ekonomik sunumuna ilişkin bilgi, belge ve görsel veri kaynakları kullanılmıştır. Likert tipi ölçekten elde edilen veriler öğrenci ve kent sakinleriyle yapılan derinlemesine görüşmelerden elde edilen verilerin anlamlandırılması ve yorumlanması amacıyla kullanılmıştır.

⁵ Amerikan Üniversite Kenti

Bulgular

Kent sakinleriyle toplam 462 adet görüşme yapılmıştır. Görüşülenlerin % 41,6'sı kadın %58,4'ü ise erkektir. Görüşmelerde en çok temsil edilen yaş gurupları 31-35 (%23,4), 26-30 (%18,2) ve 36-40 (%19,5)'dir. Görüşülenlerin %44,2'si il merkezi doğumludur. Görüşülenlerin %38,1'i 31 ve daha fazla yıldır Isparta'da yaşamaktadır. Görüşülenlerin çoğunluğu lise mezunu bireylerden oluşmaktadır (%38,1).

Örneklem gurupta en çok temsil edilen meslek gurupları Esnaf (%41,6) ve işçilerdir (%28,6). Örneklem gurubun % 64,1'inin geliri 501 ile 1500 Lira arasında değişmektedir. Kent sakinlerinin %74'ü kentlerinde bulunan üniversite ile gurur duymaktadırlar. Kent sakinlerinin %57,1'i üniversite ve kent arasında yeterince bütünleşmenin sağlanamadığını düşünmektedir. Kent sakinlerinin %70,1 Üniversitenin kentin çağdaş ve modern bir kent olmasına katkı sağlayacağını düşünmektedir. %70'i kentsel görünümün değişmesinde önemli katkıların olacağına inanmaktadır. %79,7'i ise üniversitenin kentin kültürel yaşamının zenginleşmesi için en önemli araç olduğu konusunda hemfikirdir. Görüşülenlerin %75,3'ü üniversitenin kentin toplumsal yaşamının değişmesinde etkili olduğunu düşünmektedir. Örneklem gurubun %81,4 üniversitenin kentin yaşam kalitesinin yükselmesine önemli katkılar sağladığını düşünmektedir. %72,3'ü ailesinden birisinin SDÜ'de öğrenci olmasına önem verdiğini, %75,8'i ise başka kentlere gerek kalmadan ekonomik bir eğitim alma olanağına sahip olduğunu düşünmektedir. %74'ü ise kentteki gençleri eğitim almaya özendirdiğini düşünmektedir.

Yoğun öğrenci akımı kentleri öncelikle barınma ve konut odaklı alanlarda öğrencileştirmektedir. Kente gelen öğrenci sayısının yüksek olması, öğrenci yurdu ve kiralık ev sayısının artmasını sağlamaktadır. Bu gelişme öğrenci ve kent sakinlerini barınma odaklı ve kâr amacı taşıyan bir alanda karşılaşmaları arttırmaktadır. İkinci karşılaşma alanı, öğrenciye ilişkin hizmet sunacak sektörlerde yaşanan değişimlerdir. Yeme içme, eğlence ve ulaşım sektörü bu bakımdan en hızlı büyüyen alanlar olarak ortaya çıkmakta ve bu alanları hızla öğrencileştirmektedir. Bu nedenle mekânsal karşılaşmalar ve barınma alanı kent sakini-üniversite öğrencisi algılarının belirlenmesindeki etkili sosyolojik değişkenlerden birisi olarak değerlendirilebilir. Bu karşılaşma, öğrencinin kolay harcama yapan, konutun değerini sorgulamadan yükselten bir sosyolojik aktör olarak tanınmasını kolaylaştırmaktadır. Kent sakinlerinin konuta ilişkin algıları çoğunlukla erkek öğrenciyi daha az tercih edilen konumda bırakmaktadır. Bu davranış kalıbı kadınların davranışsal alanda daha kolay kontrol edilebilir ve denetlenebilir konumda algılanmasından kaynaklanmaktadır.

Öğrenci ve halkın bir diğer karşılaşma alanı gündelik yaşamdaki davranışsal alandır. Araştırmamızda sorulan "*Üniversite öğrencilerinin komşum*

olmalarından rahatsız olurum, mümkünse onlarla aynı binayı paylaşmak istemem” sorusuna görüşmecilerin %37,2’si katıldığını belirtmiştir. Kararsızım cevabının da %18,6 oranında temsil edildiği göz önüne alınacak olursa görüşülenlerin yarısından fazlası öğrencilerle komşu olma konusunda olumsuz düşüncelere sahiptir. “Üniversite öğrencileri gençlere kötü örnek olmakta, gençlerin onaylamadığım davranış ve tutumlar sergilemelerine neden olmaktadır” sorusuna %39,4 oranında katılıyorum, %30,3 oranında kararsızım cevapları verilmiştir. Bu cevaptan hareketle kent sakinleri ve öğrenci kültürü arasındaki farklılaşma toplumsal alanda önemli bir gerilim barındırmaktadır. Kısa vadede kentsel toplumsal hareketlerin gerilim boyutu, uzun vadede farklı çıkar, siyasi ve toplumsal gurupların kimlik, memleket ve gündelik yaşam gerilimlerini çatışma boyuta getirme potansiyeli taşımaktadır. Özellikle bilinçaltında *ideal öğrenci algısının*, toplumsal kontrol aracı olarak işlev görme olasılığı bulunmaktadır. Binnaz Toprak tarafından yapılan Türkiye’de Öteki Olmak çalışması Anadolu kentlerindeki öğrenci odaklı gerilimlerin izlerini ortaya çıkaran bir çalışma olarak ele alınabilir. Nitekim 2010 yılında Muğla’da yaşanan⁶ etnik kimlik dolayımı gerilim bu konuyla ilgili ipuçları taşımaktadır. Bu bağlamda Trabzon, Erzurum ve bazı diğer Anadolu kentleri özellikle yazılı basında çoğu zaman Ramazan ayında yemek-yeme, sigara içme ve çoğu zaman gürültü yapma, kılık kıyafet, kız erkek ilişkileri, “genel ahlaka” ilişkin söylemler ve alkol gibi örnekler çoğaltılabilir. “Üniversiteler, tanımları gereği buldukları kent dışından da öğrenci alan ve her türlü aykırı düşüncenin, kimliğin ve yaşam tarzının var olabilmesine olanak tanıyan yapılarıdır” (Toprak, 2008: 329). Toprak’ın çalışmasında “Türkiye’nin Batı kentlerinden Anadolu’nun daha muhafazakâr bölgelerinden eğitim için gelen gençler yaşam tarzlarını değiştirmek zorunda kaldıklarından söz ediyorlardı” (Toprak, 2008: 34) tespiti yapılmıştır.

Genellikle Anadolu kentlerindeki üniversite öğrencilerin alt ve alt-orta sınıf ailelerden gelmesi⁷ kentlin ucuzluğuna ilişkin değerlendirmelerin içeriğini belirlemektedir. Üniversitelerin ilk kurulduğu yıllarda Öğrenciler kent içerisinde

⁶ Muğla’da bir kız öğrenciye laf atma tartışmasıyla 11 Mayıs 2010 gecesi başlayan olaylarda, karşıt görüşlü öğrenciler kavga etmiş, sabaha kadar süren olaylarda Muğla Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü 2. sınıf öğrencisi Ş.K., vurularak ağır yaralanmıştı. Kurt, 19 Mayıs’ta tedavi gördüğü İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde yaşamını yitirmişti. Kurt’un ölümüyle ilgili olarak Muğla Emniyet Müdürlüğü’nde görevli polis memuru G.Ş. tutuklanmış, hakkında Muğla Ağır Ceza Mahkemesinde “olası kasıtlı nitelikli adam öldürme” suçundan dava açılmıştı (www.dha.com.tr). Olay nedeniyle mahalledeki yollar araç trafiğine kapanmıştı. Olayların yaşandığı Kötekli Mahallesi’nde büyük çoğunluğu Muğla Üniversitesi öğrencisi yaklaşık 5 bin kişi yaşıyor, (http://www.cnnturk.com)

⁷ Öğrencilerin alt ve orta sınıf ailelerden geldiğine ilişkin veriler Dulupçu ve Çarıkçı (2011) tarafından yapılan Öğrencilerin harcama eğilimleri, tutumları, sorunları ve en iyiler tercihleri çalışmasının verilerinden çıkarılmıştır. Buna göre bir öğrencini 2011 yılı aylık (2011) harcaması ortalama 526 TL civarındadır. Aynı çalışmada kent merkezindeki 27.188 öğrencinin aylık toplam 14.304 Milyon lira harcadığı tespit edilmiştir.

bir adacık oluşturmakta, tam anlamıyla bir toplumsal bütünleşme/bütünleşememe sorunu ortaya çıkmaktadır. Kentin öğrencileşmesinin ilk dönemlerinde öğrenci ve kent sakinlerinin birbirlerini algılamalarında ciddi farklılıklar ve kentsel gerilimler söz konusudur. Yeni liberal anlayışın her şeyi nakde dönüştürme isteği, öğrencinin ticaretin yani kazancın ara yüzü olarak algılanması sonucunu doğurmaktadır. Bu ara yüz zorunlu temas alanı olarak tanımlanabilecek alanlarda öncelikli temaslarla başlamakta, ilerleyen yıllara bağlı olarak daha rafine temas alanlarına dönüşmektedir. Zamanla öğrenci olma halini kavrayan ve içselleştiren öğrencilerle kent sakinleri arasındaki daha rafine pazarlık alanları oluşmaktadır. Özellikle yerel değerler referanslı uzlaşma ve pazarlık stratejilerine bağlı ilişki biçimi, siyasi ve dini cemaat temelli ilişkilerde kendisini daha yoğun göstermektedir. Bu bağlamda “çocuk okutmak, hayır yapmak gibi söylemler dini referanslı girişimler olarak değerlendirilebilir. Öğrenci üzerinden kurulan ilişki kent alanını bir satranç tahtası gibi algılatmakta, adam kapma ve adam elimine etme ilişkilerini yaygınlaştırmaktadır. Her öğretim döneminin başında bu tür girişimler yaygın taktikler olarak ortaya çıkmaktadır. Üniversite kayıt süreciyle başlayan bu taktikler ilerleyen yıllarda siyasi partilerin, cemaatlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer yerel oluşumların davranışsal alanlarına kadar genişlemektedir.

Bir kentin öğrencileşmesindeki belirgin faktörlerden birisi de, etkin özne öğrenciye öykünme ve değerler bağlamında farklılaşma dilini sıklıkla kullanmaktır. Özellikle kentin genç sakinleri ile üniversite öğrencileri mekânsal anlamda en çok karşılaşan gruplar olarak dikkat çekmekte ve öğrenci yaşamı ve ilişkileri kentin gençleri tarafından sıklıkla öykünme ilişkisi içerisinde algılanmaktadır. Bu bağlamda kente açılan kafeterya ve internet kafe sayısı hızla çoğalmaktadır. Özellikle kentin eski sokakları öğrenciye hizmet eden işletmelerle dolmakta ve bu mekanlar hızla öğrencileşmektedir. Ayrıca kentin konut arzı öğrenci zevk ve beklentilerini karşılayacak özelliklere dönüşmektedir.

Çalışmada görüşülen öğrencilerin %23,3'ü Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, %18,3'ü Fen Edebiyat Fakültesi, %7,4'ü Meslek yüksek Okulları, %3,9'u Ziraat Fakültesi, %3,1'i Tıp fakültesi, %2,7'si Güzel Sanatlar Fakültesi, %2,5'i Orman Fakültesi, %2,3'ü İlahiyat Fakültesi, %1'i Diş Hekimliği ve Diğer fakülte ve Yüksekokul öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem gruptaki öğrencilerin %27,0'ı 2.sınıf, %25,9'u 4.sınıf, %24,1'i 1.sınıf, %21,6'sı 3.sınıf, %1,2'si hazırlık sınıfı ve %0,2'si 5.sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Öğrencilerin %50,4'ü kadın, %49,6'si erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş gruplarına göre dağılımı ise şöyledir; %23'ü 22 yaşında, %21'i 20 yaşında, %18,9'u 21 yaşında, %11,5'i 19 yaşında, %7,4'ü 18 yaşında, %8,4'ü 23 yaşında, %5,3'ü 24 yaşında, %2,7'si 25 yaşında, %1,0'ı 26 yaşında, %0,2'si 33 yaşındadır.

Öğrenciler Antalya (%11,3), Ankara (%8,4), Isparta (%7,8), İstanbul (%6,6), İzmir (%4,7), Denizli (%3,3), Mersin (%2,9), Muğla (%2,5), Hatay (%2,3), Adana (%3,7), Afyon (%2,1), Aydın (%1,6), Balıkesir (%1,6), Kocaeli (%1,9), Kayseri (%1,4), Manisa (%1,6) ve Sakarya (%1,0) illerinden gelmektedir. Görüşülen öğrencilerin 301'i (%61,9) kent merkezlerinden, 185'i (%38,1) ise ilçe, kasaba ve yurtdışından gelmektedir. Öğrencilerin 94 'ü devlet yurdunda, 75 kişi özel yurttan, 29 kişi *Apart*⁸ diye tanımlanan yurtlarda, 219'u arkadaşlarıyla birlikte öğrenci evinde, 46 kişi ailesiyle birlikte, 5 kişi ise tek başına kiraladığı evde barınmaktadır.

Görüşülen öğrencilerin Süleyman Demirel Üniversitesi'ni seçme nedenleri sırasıyla şöyledir. Puanı buraya yettiği için (n:370), İsteddiği bölüm bu üniversitede bulunduğu için (n:132), yaşadığı kente yakın olduğu için (n:129), İyi bir eğitim alacağını düşündüğü için (n:74), Isparta'yı ucuz bir kent olarak değerlendirdiği için (n: 54), Memleketi burası olduğu için (n:49), Isparta'nın güzel bir kent olması (n:25), Isparta'nın sahip olduğu eğitim ve sağlık olanakları (n:42) ve diğer nedenler (n:41) olarak dağılmaktadır.⁹

Öğrencilerin boş zaman etkinliğini değerlendirmek için yaptıkları ve gittikleri yerlerin dağılımı aşağıdaki gibidir; Isparta'nın tek Alış Veriş Merkezine (AVM) Gitme (n: 296), Sinemaya gitmek (n:218), Kafeteryaya gitmek (n:202), İnternet kafeye gitmek (n:47), Üniversitenin öğrenci kulüplerinin etkinliklerine katılmak (n:67), Arkadaş evi odaklı etkinliklerde bulunmak (n: 21), Kitap okumak (n:5), Kentte yapacak hiç şey bulamadığını (n:5), Siyasi faaliyetlerde bulunmak (n:5) ve Spor yapmak (n:2).¹⁰ Kentlerde alış veriş ve tüketim ekonomisi odaklı bir öğrencileşme öğrencileri olağan tüketiciler yapmaktadır. Tüketim odaklı değişim kentin öğrencileşmesinin ilk belirtilerinden birisidir. Öğrenciye yönelik iş kolları, diğer alanlarla karşılaştırıldığı zaman bir hayli öne çıkmaktadır. Bu nedenle birçok esnaf ve iş adamı geleneksel işlerinin yanı sıra öğrenciye yönelik işletmeleri de açmaktadır.

Öğrencilerin Isparta'nın beğenilen özelliklerinin neler olduğuna verdikleri cevaplar şöyledir; Küçük ve güvenilir bir kent olması (n:266), Kolay ulaşılabilir bir kent olması¹¹ (n:242), Antalya'ya yakın olması (n:239), Ucuz bir kent olması (n:127), Eğitim ve sağlık olanaklarının iyi olması (n: 74), İyi bir ikliminin olması

⁸ *Apart* kavramı Apartmandan bozulan ve daha fazla öğrencinin kalması için sonradan restore edilen eski binalar için kullanılmaktadır. Genellikle mevcut daire ikiye hatta bazen bölünerek kira rantını arttırmaya yönelik uygulamalardır. *Apart* çağırışımı özellikle turizm sektöründe kullanılan bir kavramdır. Apart Otel olarak da bilinen bu kavram sadece barınma hizmeti veren oteller için kullanılmaktadır. Isparta özelinde Apart olarak tanımlanan yerler sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ve görece rahat davranma olasılığı olan öğrenciler tarafından tercih edilmektedir.

⁹ Bu soruya birden fazla cevap verilmiştir.

¹⁰ Bu soruya birden fazla cevap verilmiştir.

¹¹ Yüksek öğrenim kurumunun kolay ulaşılabilir kentlerde kurulmuş olması, özellikle eğitim için fazla sayıda öğrenci barındıran kentler açısından önem taşımaktadır.

(n:29), Kültürel açıdan beğenilen bir yer olması (n:24), diğer nedenler (n:27).¹² Isparta'nın beğenilmeyen özelliklerine ilişkin verilen cevapların dağılımı şöyledir; Havasının kirli olması (n:323), Kültürel açıdan gelişmemiş bir kent olması (n:201), ikliminin sert olması (200), Küçük bir kent olması (n:141), Ulaşım olanaklarının yetersiz olması (n:71), Yeterli ve uygun konutun bulunmaması, (n:64), Eğitim ve sağlık olanaklarının gelişmemiş olması (n:53), Halkın öğrenciyi ilişkin tutumlarının olumsuz olması (n:10), Hepsi (n:10), Esnafın tutumu (n:5), Toplu taşıma ve kent içi ulaşımına ilişkin olumsuzluklar (n:5).¹³

Görüşülen üniversite öğrencilerinin %41,6'sı SDÜ'nün Isparta'nın çağdaş, modern ve hoşgörülü bir kent olmasına önemli katkı sağlayacağını ve halkın da bunun bilincinde olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin %37,2'si "kent sakinlerinin üniversite öğrencilerinin toplumsal yaşamın en önemli aktörleri olduğunun ve sosyal yaşamın zenginleşmesine vazgeçilmez katkı yaptığının farkındadır" yargısına katıldığını, %51,2'si katılmadığını ifade etmiştir. Bu cevaptan hareketle öğrencilerin toplumsal yaşamın zenginleşmesine ilişkin beklentileri ile kent sakinlerinin beklentileri arasında ciddi bir farklılaşma söz konusudur. Burada dikkat edilmesi gereken iki ayrı konu vardır. Bunlardan ilki kent sakinlerinin öğrencilerin başat toplumsal aktör olmalarına ilişkin taşıdıkları olumsuz düşüncelerdir. Diğer bir faktör ise öğrencilerin toplumsal ilgi görme yönündeki beklentileridir. Kent nüfusunda azımsanamayacak sayıda öğrencinin var olması bir süre sonra öğrencileri ilgi nesnesi haline getirerek kent sakinlerinin antipatisini kazanma olasılığını yükseltmektedir.

"Isparta kültür ve sanat bakımından gelişmiş bir kenttir" yargısına öğrencilerin sadece %9,1'i katılmıştır. Bu yargıya katılmayan öğrencilerin oranı ise %73,9'dur. Kültür ve sanat alışkanlıklarına ilişkin vurgular klasik modernleşme diline ait bir söylem olarak ortaya çıkmaktadır. Kültür ve sanata ilişkin ideal söz dizimi olarak da adlandırılabilir bu durum taşra kenti algısının bir ara yüzü olarak okunabilir. Bu ara yüzde kentnin sahip olmadığı düşünülen rafine zevk ve alışkanlıklar öğrenci kimliğinin tanımlanmasında sıklıkla kullanılmaktadır. Yani sanatsal mekan ve aktivite yokluğuna ilişkin algı bir kimlik tanımlama aracı olarak işlemektedir. Bu nedenle kentnin öğrencileşmesinde eğlence ve görece süreksiz ilişkilerin yaygınlığı belirleyici bir kimlik oluşturma dili olmaktadır.

Öğrenciler "Isparta halkı üniversite öğrencilerine karşı çağdaş, modern ve hoşgörülüdür" yargısına %11,9 oranında katıldığını, %70,2 oranında ise katılmadığını ifade etmiştir. Bu yargıya ilişkin algılar görüşmeler sürecince sıklıkla hoşgörülü olup olmama konusu üzerinde odaklanmaktadır. Öğrenci ve

¹² Bu soruya birden fazla cevap verilmiştir.

¹³ Bu soruya birden fazla cevap verilmiştir.

kent sakinlerinin karşılıklı hoşgörü dili kullanması, öğrenci kent-sakini ilişkisinin potansiyel gerilim alanı olma olasılığının bir göstergesi olarak ele alınabilir.

Görüşülen öğrenciler “Isparta halkı, üniversite öğrencilerinin gençlere kötü örnek olduğunu, yanlış tutum ve davranışlar sergilediğini düşünmektedir” yargısına %48,8 oranında katıldığını, %32,1 oranında katılmadığını belirtmiştir. Bu cevaptan hareketle öğrenci kimliği davranışsal olarak kent sakinlerinden daha farklı davranışlar içerisinde olduklarına ilişkin bir algı temelinde şekillenmektedir. Bu anlamda öğrenci olmak hem değerler hem de davranışlar açısından kent sakinlerinden farklılaşmakla mümkün gözükmektedir. “Isparta halkı, üniversite öğrencilerinin kentteki fiyatların artmasına yol açtığı düşünmektedir” yargısına görüşülen öğrencilerin %49,2’si katıldığını, %31,2’si ise katılmadığını belirtmiştir.

Değerlendirme

Üniversiteler ve kent sakinleri arasındaki olumsuz ilişkilerin güncel ve dikkat çeken bir sosyolojik olgu olduğu şüphe götürmez bir gerçektir. Bu nedenle öğrenci ve kent sakini karşılaşmaları düşmanlık, sempati ve kayıtsızlık gerilimleri ile Anadolu kentlerinin toplumsal yaşamının şekillenmesinde belirleyici etkilere sahip olabilir. İki taraf arasında ortaya çıkan gerginlikler fiziksel ya da kültürel olarak ifade edilebileceği gibi bastırılabilir de. Ancak ne olursa olsun üniversiteler kuruldukları kentlerin sakinlerini de mutlaka toplumsal değişim süreci içerisine sokarlar.

Anadolu kentlerinde öğrenci ve kent sakini ilişkilerinin belirlenmesinde ve kentin öğrencileşmesinde etkili olan bir diğer süreç ise iki taraf arasındaki etkileşimin sağlıklı ve süreklilik oluşturmaya katkı yapacak mekan ve yaşam alanlarının eksikliğidir. Özellikle yerleşke yaşamının genellikle kent dışında kurulması, kent sakinlerinin öğrencilere ilişkin olumsuz algılarının oluşumunu zenginleştirmektedir. Öğrencilerin yüksek sesle müzik dinlemesi farklı saatlerde sosyalleşme pratikleri ve öğrenci imajına ilişkin düşünceler bu etkileşimin belirlenmesinde etkili olar süreçlerdir. Kent sakinleri illerinde üniversite açılmasını çoğunlukla bir saygınlık aracı olarak ele almaktadırlar. Bu nedenle üniversiteler kent sakinleri için kısa vadede gerilimli anlamlar taşısa da uzun vadede kentsel gelişim ve dönüşümler için olumlu sonuçlar verme olasılığı taşımaktadır. Bu değişim olanağını üniversitelerin Anadolu kentlerinde yarattığı değişim atmosferine bağlama olanağımız vardır.

Anadolu kentlerinde kurulan üniversiteler çoğu zaman kent sakinlerinde kent kimliğinin bir ifadesi olarak karşılık bulmaktadır. Kent sakinleri Anadolu kentlerindeki üniversitelerin toplumsal yaşamın en önemli aktörü olduğunu düşünmektedir. Araştırma sonucunda kent sakinlerinin büyük bir kısmı kentteki

üniversite ile gurur duyduklarını ifade etmişlerdir. Üniversite ve kent arasında yeterince bütünleşmenin sağlamadığına ilişkin algı, bütünleşme kavramına yüklenen değerler oldukça belirsiz olmasından kaynaklanmaktadır. Üniversitelerden kalkınma odaklı beklentiler gündelik yaşama kısa zamanda dönme olasılığı olan girişimler değildir. Bu sonuçlardan hareketle Anadolu kentleri odağında ortaya çıkan “kentlerin öğrencileşmesi” eğilimi, gelecekte bu kentlerin yeni kentsel değişim dinamiklerinin en belirgin özelliği olma olasılığı taşımakta, farklı bir kentleşme deneyiminin ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Kaynakça

- AKTAY, Y., 2003, “Üniversiteden Multiversiteye Taşra-Merkez”, *Toplum ve Bilim Dergisi*, Sayı: 97, İstanbul: İletişim Yayınları, s. 93-122.
- BENDER, T., 1988, *The University and the City: From Medieval Origins to the Present*, New York: Oxford University Press Inc.
- BROCKLISS, L., 2000, *Gown and Town: The University and the City in Europe, 1200–2000*, Netherlands: Minerva Press, Volume 38, Number 2, 147-170.
- BRUNING S. D., MCGREW, S., COOPER, M., 2006, “Town–Gown Relationships: Exploring University–Community Engagement from the Perspective of Community Members”, *Public Relations Review* 32, pp.125–130.
- DULUPÇU M.A., ÇARIKÇI İ., 2011, *Öğrencilerin Harcama Eğilimleri, Tutumları, Sorunları ve En İyi Tercihleri*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, İ.İ.B.F.
- GUMPRECHT, B., 2008, *The American College Town*, Massachusetts: University of Massachusetts Press.
- <http://www.cnnturk.com> , (Erişim tarihi: 01.08.2011)
- <http://www.dha.com.tr>, (Erişim tarihi: 01.08.2011)
- KAHRAMAN, L., ÖKTEM, M.K., 2002, “Üniversite-Belediye İşbirliğine Doğru: Kent Belediyelerinin Üniversite Gençliği ve Öğretim Elemanlarına Yönelik Hizmetleri”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Ankara: TODAİE Yayınları, Sayı11.
- NAS, Z., 2000, *Üniversitelerin Kent Kültürüne Etkileri ve Bir Uygulama: Yüzüncü Yıl Üniversitesi-Van Örneği* , (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

PERCY, S., ZIMPHER, N., BRUKARDT, M.J., 2006, *Creating a New Kind of University: Institutionalizing Community-University Engagement*, Bolton: Anker Publishing Company.

SÜRMEİİ, F., 2008, *Anadolu Üniversitesi'nin Eskişehir'e Etkileri ve Şehrin Üniversitesi Algilayışı*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

TOPRAK, B., Bozan, İ., MORGÜL, T., ŞENER, N., 2009, *Türkiye'de Farklı Olmak Din ve Muhafazakarlık Ekseninde Ötekileştirilenler*, İstanbul: Metis Yayınları.

TUNA, B., 1994, *Üniversite-Kent Kültürel İletişiminde Halkla İlişkilerin İşlevi, Bir Model Olarak Eskişehir-Anadolu Üniversitesi Örneği* (Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ULAKBİM Ulusal Veri Tabanları, <http://www.ulakbim.gov.tr>

Yüksek Öğrenim Kurumu Ulusal Tez Merkezi, <http://tez2.yok.gov.tr/>